

Stootvogels op het landgoed Strypemonde in de winter 1973/74

Het landgoed Strypemonde is eigendom van de heer van Hoey Smith en bevindt zich achter de oost-binnenduinen bij het Breede Water, verder oostwaarts grenzend aan de polders van Rockanje op Voorne en Putten, noordelijk begrensd door de gebieden van het Zuidholland Landschap en Voorne's Duin. Het landgoed bestaat uit binnenduinen, bossen met loof- en naaldhout, bosvijvers, weidegebieden en vormt in zijn geheel een zogenaamd coulissenlandschap. In de wintermaanden is het gebied een toevluchtsoord voor vele vogels, waaronder de buizerd.

Het begon al in augustus. De eerste melding bereikte mij op 12 augustus 1973 ongeveer half acht in de morgen. Er bleken twee jonge Zwarte ooievaars op Strypemonde en omgeving te zijn gesignaleerd. Ze hadden een vaste slaapboom en overdag stroopten ze alle goudvisvijvers in de omgeving af. Zelfs een vijvertje van circa 1,50 meter middellijn, midden in Rockanje vlak achter het Raadhuis werd leeggevisd. Er zijn in die dagen enorm veel goudvissen opgegeten. Toch vertoefden die ooievaars het meest op Strypemonde, omdat dit gebied hun eigen biotoop het meest benaderde: loofbossen, gemengde wouden met bosmeren, weiden en moerassen. Diverse malen werden beide vogels tijdens het vissen in vrij diep water wadend gezien. Tot 23 augustus duurde hun verblijf. Hierna kreeg ik met toestemming van de eigenaar de gelegenheid, wat meer kennis van de vogelwereld van Strypemonde in de winter op te doen; hieronder volgen mijn bevindingen over enkele soorten.

In die wintermaanden zijn er altijd stootvogels in het gebied. De Buizerd is een vaste klant. Zelfs was er vanaf 1972 een heel érg licht exemplaar (vrij groot, dus waarschijnlijk een wijfje) dat vrijwel dagelijks te zien was, ook in de maanden april t/m oktober. Deze witte buizerd voelde zich hier

blijkbaar goed thuis. Er is sprake geweest van een broedgeval, maar zekerheid hieromtrent is niet verkregen. Het aantal buizerds varieerde van een tot zes; de witte was er altijd bij. De buizerds tonen in dit coulissenlandschap een speciale voorkeur voor een bepaalde zone. Steeds zijn ze dáár te vinden, waar ze bij het rusten zo min mogelijk last van de wind hebben en zo veel mogelijk profijt kunnen trekken van de zon. Bij mijn zwerftochten kon ik daarmee zonder meer rekening houden: 'vandaag tref ik ze niet hier maar elders aan, gelet op de heersende windrichting'.

De witte buizerd was bij rustig, zonnig en voor de tijd van het jaar zacht weer in februari en maart regelmatig roepend in de lucht of zittend in de top van een Oostenrijkse den te vinden. Vooral wanneer een andere buizerd in de buurt was, werd de roep gehoord, meestal gevolgd door een tijdlang samen rondzeilen boven een begrensd gebied. Bij dit rondzeilen bleef de roep steeds klinken. Je zou kunnen spreken van een vroege balts. Zodra echter de temperatuur daalde en het vinniger weer werd, verstomde de roep. Het voedsel van de buizerds in deze periode bestond grotendeels uit dode myxomatose-konijnen. Slachtresten van geschoten konijnen werden ook gegeten of weggesleept. Soms kreeg ik de indruk dat bij het vinden van nieuwe prooi geroepen werd. Wanneer de witte buizerd bij het aas gestoord werd, het aas niet meenam en de verstoring slechts kort duurde, kwam de vogel na ongeveer 15 minuten terug om de maaltijd te hervatten. Duurde de verstoring langer, dan kwam de buizerd voorlopig niet meer te voorschijn. Vloog hij dan na vele uren weer op het aas aan, dan had ik, te oordelen naar de manier van roepen, soms de indruk dat hij het aas als nieuw gevonden zag en het niet van uren geleden herkende. Was er een andere buizerd in de buurt van het aas, dan had het roepen weer een an-

dere toon, iets sneller en hoger naar het me toescheen. De andere, donker gekleurde buizerds riepen veel minder dan de witte.

Sperwer

Een andere stootvogel, die hier elke winter opereert, is de Sperwer. Ik heb er een gewoonte van gemaakt, de plukresten van deze vogel naar huis mee te nemen om dan aan de hand van de vele veertjes de naam van het slachtoffer vast te stellen. De volgende vogels werden geslagen: Watersnip (1x) - Houtsnip (2x) - Merel (vele) - Zanglijster (div.) - Kramsvogel (div.) - Koperwiek (3x) - Vink (vele) - Kneu (div.) - Groenling (div.) - Putter (2x) - Sijsje (div.) - Ringmus (2x) - Huismus (1x) - Koolmees (3x) - Pimpelmees (1x) - Keep (1x) - Goudhaantje (1x) - Grote bonte specht (4x). Ook de spreeuw behoorde tot de slachtoffers, maar daarvan heb ik nooit plukresten gevonden. Wel heb ik enkele malen gezien, hoe de Sperwer zijn prooi buitmaakt. Een groepje spreeuwen fourageerde op een weiland en vloog steeds met twee grazende paarden mee. Eén spreeuw was iets van de groep afgeraakt. Uit het bos kwam de Sperwer snel aangevlogen (afstand bosrand tot spreeuw ca. 150 meter), laag over de grond, tussen twee rijen prikkeldraad door en aanleggend op die éne spreeuw. Te laat merkte deze de aanval. Even een snel opvliegen en in de opstijging sloeg de sperwer toe. Een korte doodskreet van de spreeuw en daar zat de sperwer, doodstil op zijn prooi, met de vleugels wijd uit er omheen, drie meter voor mij. Zodra hij me zag, verdween hij met prooi het bos in.

Ik kan me gelukkig prijzen, dat ik in deze maanden drie maal zo'n sperweraanval van heel dichtbij heb kunnen gadeslaan. De eerste keer, zoals hierboven geschilderd in november; de tweede maal in januari, toen een Merel werd geslagen op 15 meter afstand van mij af in het hakhout. Er was toen niet te zien of de Sperwer met prooi eerst op de grond kwam en toen wegvloog, óf ineens wegvloog; het hakhout was te hoog en te dicht. De derde maal echter werd op nog geen 4 meter voor mij een Zanglijster in de lucht op ca 2 meter hoogte gegrepen na enkele razendsnelle bewegingen. Geen geluid werd gehoord tijdens deze aanval, alleen toen de Sperwer toesloeg even de schrille kreet van de lijster. Pijlsnel keerde de vogel met prooi vlak voor mij in de lucht en verdween toen tussen de bomen. Het komt mij voor, dat de Sperwer bij het doorlopen van de reeks: honger-jachtdrift - zien van prooi - toeslaan, voor zijn grootste vijand, de mens, geen oog heeft, zo dicht kwam de vogel bij mij. Wellicht is zijn oog dat zoals bekend is uitermate scherp ziet, op dat moment zodanig gericht op zijn doel, dat al het andere daaromheen aanzienlijk aan scherptheit heeft verloren. Pas wanneer de prooi is geslagen, ziet de Sperwer weer normaal en reageert dan ook als zodanig door te vluchten. De vogel plukt zijn prooi zowel op de grond als op een flinke tak boven de grond. Plukveren liggen dan, afhankelijk van de wind, veel verder verspreid.

De Sperwer is soms ook een zoonanbidder. Op één van die mooie dagen in maart was ik daarvan getuige. Er zijn soms van die dagen, dat het niet op kan. Ik vermoedde al, dat de Sperwer er was, want tijdens mijn wandeling door het binnenduin en de bosrand hoorde ik een Bonte kraai het typische geluid maken dat hij alleen produceert bij het attaqueren van een stootvogel. En inderdaad, hoog in de lucht draaide de Sperwer en de kraai bleef maar aanvallen. Dan weer versnelde hij zijn vlucht en stootte op de kraai, een schouwspel met fraai vlieg-

vertoon. Toen de Sperwer er genoeg van kreeg, zeilde hij met grote snelheid vóór de wind weg en liet zich in het bos vallen. Bij één van de bosvijvers werd mijn oog getroffen door iets fel blauws en daar zat een IJsvogeltje op een laag over het water hangende tak. Even later vloog het juweeltje weg onder het uitstoten van het bekende schelle 'tsjie'. Bij een grote open plek in het bos, ontstaan door het opruimen van een door storm gevelde den, was de Sperwer in een kuil bezig met een stofbad. Toen dit klaar was, vloog hij naar een lage dennestomp en ging toen, recht in de zon met de rug naar de zon toe, met de vleugels en alle veren wijd uit een zonnebad nemen. Helaas kon ik niet vaststellen hoe lang de vogel dit volhield, omdat na ca. 8 minuten door een ondoordachte beweging mijnerzijds de Sperwer er van door ging. Op dat zelfde moment passeerden mij op bijna 30 meter twee reeën, die uit het bos het open stuk gingen oversteken. Reeën kom ik hier regelmatig tegen.

Havik

De Havik, de grotere neef van de Sperwer, heeft hier ook al vanaf 1972 zijn winterkwartier. In 1972 trof ik een juveniel aan, bezig met het plukken van een Vlaamse gaai en dit jaar heb ik een havik twee keer uit een boom zien gaan om daarna pijlsnel te verdwijnen. In januari vond ik op de onderste tak van een grote eik, zeker 5 meter boven de grond, de afgekloven rest van een Fazantehen bengelen, terwijl ik in februari twee maal plukresten van Fazantehennen op de grond vond. Kop en poten, de vleugels en resten van het geraamte lagen temidden van een kring van veren. De Havik is echter zo schuw, dat je hem veel minder te zien krijgt dan de Sperwer.

Zeearend

En tenslotte de laatste stootvogel, echter een toevallige passant, geen blijver, maar wel een buitenkansje. Op 10 maart was ik 's ochtends bij het Pesthuis, een huisje in Strypemonde, waar in vroeger tijden de pest-patiënten werden gehuisvest. Vanaf die plaats heeft men een fraai uitzicht over de weilanden, tuinbouwpercelen en de bosrand. Een uurtje hier vertoeven brengt altijd wel wat bijzonders. Hoog in de wisselend bewolkte lucht trok een groep Grauwe ganzen naar het noorden, terwijl op minder grote hoogte nu en dan groepjes Goudplevieren en Kieviten doorkwamen. Rondom me in nog kale struiken en bomen klonk al veel vogelzang. Merel en Zanglijster waren al enige dagen geleden begonnen, nu waren er ook Heggemus, Roodborst en Matkop bij. In de elzen vernam ik het ijle geluid van een groep Sijsjes, verderop de roffel van de Grote bonte specht en de lach van de Groene specht. En toen kwam ineens vrij laag over de bosrand een grote vogel aanzeilen, af en toe langzaam zijn vleugels, waarvan de toppen sterk 'gevingerd' waren, bewegend. Langzaam beschreef de grote vogel een kring schuin boven me en daarbij vielen de witte staart en lichte kop op: een Zeearend! Een Sperwer begeleidde hem en maakte af en toe schijnstoten in zijn richting maar kwam toch niet te dicht bij. Langzaam vloog de arend verder oostwaarts, 'weggebracht' door de Sperwer.

Adres van de schrijver:

Tekeningen van de auteur